

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ

до вивчення навчальної теми

«ТАКТИКА ВЗАЄМОДІЇ ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ
ПРИ ЗАТРИМАННІ ЗЛОЧИНЦЯ»

Дніпропетровськ 2015 р.

Розробники: С.Б. Боровинський, начальник кафедри спеціальної фізичної підготовки, С.М. Булах, доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки, С.М. Балабан, старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки, Ю.В. Герасимчук, старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки, І.Ю. Токар, викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки.

Методичні розробки пропонуються викладачам та курсантам Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ в якості додаткових дидактичних матеріалів, спрямованих на удосконалення техніки виконання заходів фізичного впливу, передбачених розділом навчальної програми «Спеціальна фізична підготовка».

Ухвалено на засіданні кафедри спеціальної фізичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Протокол № 12 від 19.06.2015р.

Способи взаємодопомоги

В ході реальної сутички з противником, виконання операцій по затриманню правопорушників, співробітник міліції може потрапити в таку ситуація, коли виникає реальна загроза його здоров'ю і життю і, щоб запобігти цьому, слід прийти йому на допомогу. Якщо правопорушник (чи правопорушники) чинить опір, то очевидно, що фізично та психічно він готовий до сутички, його не турбують можливі наслідки своїх вчинків, тобто він діє без будь яких "гальм". На деякий час це навіть може створити йому певну перевагу, бо він діє розкуто, відчайдушно, нехтуючи своїм здоров'ям, життям та життям сторонніх громадян. На відміну від правопорушника співробітник міліції свої дії чинить з оглядкою на закон, тобто певним чином повинен обмежувати себе. Очевидно, що за таких обставин (рівній психічній готовності до сутички, хоча й з прямо протилежною морально-етичною мотивацією) переможе, швидше всього, той, хто виявиться більш технічно та тактично підготовленим і своєчасно зуміє застосувати під час поединку дії найбільш підходящі конкретним обставинам, що склалися. Для випадків, коли товариш потрапив у скрутне становище і потребує допомоги, вміння діяти технічно досконало та тактично доцільно набуває першорядного значення. Організуючи практичну підготовку співробітників міліції, вивчення прийомів по затриманню й надання взаємодопомоги слід розпочинати в "стандартних умовах" (в спортивному залі, на партнерові, який не чинить опору і т.д.), згодом переходячи до моделювання дій у різних ситуаціях: в приміщенні, у громадському транспорті, у автомобілі та інше. Це дозволить набути необхідного досвіду, визначити, які техніко - тактичні дії ефективні в тій чи іншій ситуації, так і інші.

Ситуаційне моделювання дозволяє визначити правильність обраної позиції, з точки зору ефективності наступних дій як своїх, так і можливих контрдій противника.

Надаючи допомогу товаришу необхідно навчитися діяти узгоджено, що досягається знову ж таки у процесі попередньої підготовки та тренувань.

Рятуючи товариша, який зазнав нападу, необхідно увійти в безпосередній контакт з противником: навалитися на нього (або на них) й потім діяти пальцями, кулаками, руками, ногами, гумовим кийком та іншими підручними предметами. Однак можливі такі критичні ситуації (наприклад противник повалив товариша і сидячи на ньому наносить удари або душить), коли застосування відбивів, підставок, заслонів своїм тілом стає не ефективним. Необхідно швидкими ударами рукою, ногою, підручним предметом допомогти товаришеві звільнитися від насівшого противника. При цьому удари тільки позначати: відпрацювання їх у повну силу треба проводити на борівських чучелах або макетах, обов'язково після підбіжки або іншого дозованого фізичного навантаження.

У сучасних умовах держава спрямовує свою діяльність на побудову громадянського суспільства, за якого людські цінності є найголовнішими, а їх охорона набуває першочергового значення.

Одним з органів, діяльність якого спрямовано на захист життя, здоров'я, прав і свобод громадян, власності, природного середовища, інтересів суспільства й держави від протиправних посягань, є міліція як державний озброєний орган виконавчої влади. У процесі реалізації покладених на неї завдань міліція має право застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю у випадках і порядку, передбачених чинним законодавством України.

Правовою основою застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї є Закон України "Про міліцію". Правила застосування спеціальних засобів при охороні громадського порядку в Україні, Положення про порядок застосування вогнепальної зброї, Положення про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і

застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії. Положення про порядок придбання, видачі, обліку, зберігання та застосування вогнепальної зброї, боєприпасів до неї, спеціальних засобів індивідуального захисту працівниками судів і правоохоронних органів, а також особами, які беруть участь у кримінальному судочинстві, та інші нормативно-правові акти.

Для припинення правопорушень, подолання протидії законним вимогам міліції, якщо інші способи не забезпечили виконання покладених на неї обов'язків, працівники міліції мають право застосовувати заходи фізичного впливу, в тому числі прийоми рукопашного бою. Під заходами фізичного впливу слід розуміти дії співробітника міліції, що виявляються в застосуванні мускульної сили та механічного впливу на будь-який орган, частину тіла або весь організм правопорушника без допомоги спеціальних засобів і вогнепальної зброї, щоб припинити правопорушення, затримати порушника та відвести небезпеку, що загрожує життю й здоров'ю громадян. До прийомів рукопашного бою слід віднести кидки, удари, захвати, прийоми звільнення від них, та інші прийоми обшуку та конвоювання, блоки, від них. Вид засобу фізичного впливу та інтенсивність його застосування кожний співробітник міліції визначає самостійно, виходячи з оцінки обстановки, що склалася.

Крім того, працівники міліції мають право застосовувати наручники, гумові кийки, засоби зв'язування, сльозоточиві речовини, світлозвукові пристрої відволікаючої дії, пристрої для відкриття приміщень і примусової зупинки транспорту, водомети, бронемашини та інші спеціальні й транспортні засоби, а також використовувати службових собак для:

- захисту громадян і самозахисту від нападу та інших дій, що створюють загрозу їхньому життю або здоров'ю;

- припинення масових безпорядків і групових порушень громадського порядку;

- відбиття нападу на будівлі, приміщення, споруди й транспортні засоби, незалежно від їхньої належності, або звільнення їх у разі захоплення;

- затримання й доставки в міліцію або інше службове приміщення осіб, які вчинили правопорушення, а також для конвою, та тримання осіб, затриманих і заарештованих, взятих під варту, якщо зазначені вище особи чинять опір працівникам міліції або якщо є підстави вважати, що вони можуть втекти чи завдати шкоди оточуючим або собі;

- припинення масового захоплення землі та інших дій, що можуть зумовити зіткнення груп населення, а також діянь, які паралізують роботу транспорту, життєдіяльність населених пунктів, посягають на громадський спокій, життя та здоров'я людей;

- припинення опору працівникові міліції та іншим особам, які виконують службові або громадські обов'язки з охорони громадського порядку й боротьби зі злочинністю;

- звільнення заручників.

Вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначають з урахуванням обстановки, що склалася, характеру правопорушення та особи правопорушника. Повний перелік спеціальних засобів, а також правила їх застосування встановлює Кабінет Міністрів України за висновком Міністерства охорони здоров'я України й Генеральної прокуратури України і опубліковано в засобах масової інформації.

Зокрема, згідно з Правилами застосування спеціальних засобів при охороні громадського порядку в Україні спеціальними засобами, які застосовують під час охорони громадського порядку, є:

1) засоби індивідуального захисту: шоломи (сталеві армійські, "Сфера", каска захисна пластмасова), бронежилети, протиударні та броньові щити;

2) засоби активної оборони: гумові кийки; наручники; електрошокові пристрої; патрони та пристрої для них вітчизняного виробництва, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії; ручні газові гранати, а також патрони з газовими гранатами ("Черемуха-1", "Черемуха-4", "Черемуха-5", "Черемуха- 6", "Черемуха-7", "Черемуха-10", "Черемуха-12", "Сирень-1", "Сирень-2", "Сирень-3"): балончики, патрони, гранати та інші спеціальні засоби з препаратами сльозоточивої та дратівної дії.

Використовуючи засоби активної оборони, слід враховувати Деякі особливості. Зокрема, під час застосування наручників потрібні: періодична (не рідше як через 2 години) перевірка стану фіксації замків. Заборонено наносити удари гумовим кийком по голові, шиї, ключичній ділянці, животі, статевих органах. У ході використання сльозоточивих речовин заборонено прицільну стрільбу по правопорушникам розкидання та відстрілювання гранат у натовп, повторне застосування їх у межах зони ураження в період дії цих речовин "Черемуха-Г", "Черемуха-4", "Черемуха-12", "Сирень-3" та "Облако" застосовують тільки на відкритій місцевості. Патрони з гумовою кулею ударної непроникливої дії "Волна-р" відстрілюють з допомогою спеціального карабіна на відстані не ближче 40 метрів від людини й тільки по нижній частині ніг,

3) засоби забезпечення спеціальних операцій: ранцеві апарати "Облако", світлошумова граната "Заря" та світлошумовий пристрій "Пламя", патрони з гумовою кулею "Волна-р", водомети, бронемашини та інші транспортні засоби, пристрій для примусової зупинки автотранспорту "Еж-М". При цьому потрібно враховувати, що

світлошумові засоби відволікаючої дії (світлошумова граната "Заря", світлошумовий пристрій "Пламя") слід застосовувати на відстані не ближче двох метрів від людини, а водомети - для розосередження учасників масових безпорядків при температурі атмосферного повітря не нижче 0 °С. Заборонено застосовувати пристрій типу "Еж-М" для примусової зупинки автотранспорту, в тому числі вантажних автомобілів, що здійснюють перевезення людей; автотранспорту, який належить дипломатичним, консульським та іншим представництвам іноземних держав;

мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів, а також на гірських шляхах або ділянках шляхів з обмеженою видимістю, залізничних переїздах, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях;

4) пристрої для відкриття приміщень, захоплених правопорушниками: малогабаритні підривні пристрої "Ключ", "Імпульс". У той же час заборонено їх застосовувати для відкриття приміщень, захоплених правопорушниками, де перебувають заручники.

Під час охорони громадського порядку можна також використовувати службових собак, які пройшли відповідний курс дресирування, визнані придатними для службового користування й перебувають у штатах підрозділ службового собаківництва. Право застосування службових собак надають працівникам міліції, які несуть з ними службу. Службових собак використовують на довгому та короткому повідках, без повідка, в наморднику і без нього, виходячи з конкретної ситуації, що склалася.

Використанню спеціальних засобів, за винятком необхідності відбиття раптового нападу на працівника міліції та звільнення заручників, має передувати попередження про намір їх застосувати.

Попередження може бути зроблено голосом, а якщо значна відстань або потрібно звернутися до великої групи людей - через гучномовні установки, підсилювачі мови й у кожному випадку бажано рідною мовою осіб, проти яких ці засоби застосовуватимуть, та українською й російською мовами не менш як 2 рази з наданням часу, достатнього для припинення правопорушення.

Рішення про застосування спеціальних засобів приймає службова особа, відповідальна за забезпечення громадського порядку, або керівник конкретної операції. Працівники міліції, які діють індивідуально, приймають такі рішення самостійно. Про застосування цих засобів вони в письмовій формі доповідають своєму посередньому начальникові із зазначенням коли, де, проти кого, за яких обставин застосовували спеціальні засоби та наслідки їхнього застосування.

Вогнепальну зброю працівники міліції мають право застосовувати як крайній захід, зокрема, її застосовують для:

- захисту громадян від нападу, що загрожує їхньому життю й здоров'ю, а також визволення заручників;

- відбиття нападу на працівника міліції або членів його сім'ї, якщо їхньому життю або здоров'ю загрожує небезпека; виникла безпосередня загроза життю або здоров'ю громадян чи працівників міліції. Забороняється застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби і вогнепальну зброю до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх, крім випадків порушення ними групового нападу, що загрожує життю і здоров'ю людей, працівників міліції або збройного нападу або збройного опору; Про застосування заходів фізичного впливу та спеціальних засобів, вогнепальної зброї, а також будь-які ушкодження або смерть, завданих собі внаслідок застосування працівником міліції заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, працівник міліції негайно та

письмово доводить до відома безпосереднього начальника (при застосуванні спеціальних засобів, а також про всі випадки застосування зброї працівник міліції зобов'язаний негайно і письмово повідомити свого начальника для дальнішого оповіщення прокурору).

Стаття 13. Застосування засобів впливу

Працівники міліції мають право застосовувати заходи фізичного впливу, в тому числі прийоми рукопашного бою, для припинення правопорушень, подолання протидії законним вимогам міліції, яка здійснюється із застосуванням сили щодо працівників міліції або інших осіб, якщо інші способи були застосовані та не забезпечили виконання покладених на міліцію обов'язків.

Міліція може направляти спеціальні підрозділи міліції для забезпечення проведення контролюючими органами перевірок суб'єктів господарської діяльності лише за рішенням судді або суду. Дозвіл на направлення спеціального підрозділу міліції надається лише у випадках, коли перевірка проводиться в рамках розслідування кримінальних справ. Органам міліції забороняється використовувати фізичний та психологічний вплив для забезпечення проведення контролюючими органами планових та позапланових перевірок суб'єктів господарської діяльності, у тому числі шляхом демонстрації зброї, спеціальних засобів, погроз їх застосування.

Органам міліції забороняється направлення спеціальних підрозділів міліції для забезпечення проведення слідчих дій, використання при їх проведенні спеціальних засобів, що приховують зовнішність (масок для обличчя, шоломів тощо), а також демонстрація зброї чи спеціальних засобів, крім виняткових випадків під час проведення слідчої дії у кримінальному провадженні щодо тяжкого або особливо тяжкого злочину та наявності достатніх підстав вважати, що проведенню слідчої дії буде чинитися фізичний опір чи іншим чином унеможливлено досягнення її мети. Дії, передбачені цією частиною статті, можуть бути здійснені лише з дозволу

прокурора, крім невідкладних випадків, коли затримка в проведенні слідчої дії може призвести до неможливості досягнення її мети (у такому разі прокурор невідкладно повідомляється про здійснення відповідних дій).

Стаття 14. Застосування спеціальних засобів

Працівники міліції мають право застосовувати наручники, гумові кийки, засоби зв'язування, слезоточиві речовини, світлозвукові пристрої відволікаючої дії, пристрої для відкриття приміщень і примусової зупинки транспорту, водомети, бронемашини та інші спеціальні і транспортні засоби, а також використовувати службових собак у таких випадках:

1) для захисту громадян і самозахисту від нападу та інших дій, що створюють загрозу їх життю або здоров'ю;

2) для припинення масових безпорядків і групових порушень громадського порядку;

3) для відбиття нападу на будівлі, приміщення, споруди і транспортні засоби, незалежно від їх належності, або їх звільнення у разі захоплення;

4) для затримання і доставки в міліцію або інше службове приміщення осіб, які вчинили правопорушення, а також для конвоювання і тримання осіб, затриманих і підданих арешту, взятих під варту, якщо зазначені вище особи чинять опір працівникам міліції або якщо є підстави вважати, що вони можуть вчинити втечу чи завдати шкоди оточуючим або собі;

5) для припинення масового захоплення землі та інших дій, що можуть призвести до зіткнення груп населення, а також діянь, які паралізують роботу транспорту, життєдіяльності населених пунктів, посягають на громадський спокій, життя і здоров'я людей;

6) для припинення опору працівникові міліції та іншим особам, які виконують службові або громадські обов'язки по охороні громадського порядку і боротьбі із злочинністю;

7) для звільнення заручників.

Навчальні теми:

1. Взаємодопомога при затриманні та супроводженні.
2. Допомога співробітнику міліції при загрозі задушення.
3. Допомога співробітнику міліції при загрозі вогнепальною зброєю.
4. Допомога співробітнику міліції при нападу на нього.

Навчальна тема № 1

Зміст навчального матеріалу	Організаційно-методичні заходи
<p>1. Взаємодопомога при затриманні і супроводженні.</p> <p>В. п. - два співробітники міліції (далі - перший та другий номери) стоять обличчям до правопорушника:</p> <p>а) першому номеру швидким рухом наблизитися до правопорушника і захопити (заблокувати) його руку, притискуючи його до себе. Одночасно з цим другий номер проводить загин руки за спину ("нирком", важелем руки в середину);</p> <p>б) першому номерові, що виконував блокування руки правопорушника, провести прийом "важіль руки через передпліччя";</p> <p>в) здійснюючи больовий вплив на фіксовані суглоби рук перейти до конвоювання затриманого.</p> <p>2. Взаємодопомога при затриманні і супроводженні.</p> <p>В. п. - стоячи, обличчям один до одного, правопорушник чинить опір співробітнику міліції, який проводить затримання, , другий співробітник міліції знаходиться за спиною у правопорушника;</p> <p>а) співробітнику міліції який стоїть ззаду, захопити лівою рукою за комір затриманого ззаду, і, потягнувши на себе, вдарити стопою правої ноги під колінний згин його правої ноги;</p> <p>б) обхопити шию затриманого плечем і передпліччям правої руки, захопивши лівою рукою за кисть своєї правої руки зверху;</p>	<p>Спочатку, при вивченні і відпрацюванні прийому, партнер, який імітує затриманого, не чинить опору, поступово переходячи від пасивної до активної протидії. Після захвату (блокування) руки противника позначається розслаблюючий, відволікаючий удар носком ноги по гомілці (коліном в пах). Якщо можливості захопити за одяг на правому лікті немає, то слід захопити за ліктьовий суглоб його правої руки зверху ззовні. Вивчення і відпрацювання прийому виконувати по розділам (на чотири рахунки), а потім в цілому, з поступовим прискоренням темпу виконання. Виконують 15-20 повторів на кожному руку по чергово. Можливий варіант виконання прийому при якому, після блокування передпліччям руки противника, здійснюється захват кистю різнойменної руки противника на рівні зап'ястя.</p> <p>Спочатку, при розучуванні та відпрацюванні прийомів, партнер не чинить опору, поступово переходячи від пасивної до активної протидії. Прийом задушення виконується не в повну силу та швидкість.</p>

в) стискаючи шию зусиллям двох рук, примусити затримуваного припинити опір. Першому співробітнику міліції провести прийом "важіль руки через передпліччя" або "під руку".

Характерні помилки: під час проведення прийому (після захвату руки вище ліктя), той, хто його виконує заходить затримуваному за спину.

Спосіб усунення: повертати противника спиною до виконуючого прийом слід за рахунок активного ривка за руку, змушуючи його зробити крок вперед.

Характерні помилки: після проведення загину руки за спину лікоть противника впирається у живіт виконуючого прийом.

Спосіб усунення: лівою рукою, натискаючи на правий лікоть противника, завести його собі за спину так, щоб плече лежало на правому боці виконуючого прийом.

Характерні помилки: захват ззаду шиї затримуваного проведений тільки передпліччям.

Спосіб усунення: обхват шиї необхідно виконувати плечем і передпліччям, при цьому ліктьовий згин повинен знаходитися як раз навпроти горла.

Характерні помилки: після захоплення ззаду шиї затримуваного проводиться стискування горла.

Спосіб усунення: стискування шиї необхідно виконувати так, щоб рух руками здійснювався не до себе, а всередину шиї.

Навчальна тема № 2

Зміст навчального матеріалу	Організаційно-методичні вказівки
<p>Взаємодопомога при загрозі задущення в положенні стоячи. В. п. - стоячи, обличчям один до одного, правопорушник захопив шию співробітника міліції проводить придущення, другий працівник міліції знаходиться за спиною у правопорушника: а) швидко підійти ззаду до противника, захопити його за плечі (волосся) і рвонутися на себе, наносячи одночасно удар стопою в підколінний згин; б) відвести голову противника назад і виконати попередній захват за шию ззаду плечем та передпліччям; в) перший працівник міліції, який зазнав нападу, виконує прийом "важіль руки через передпліччя", після цього другий міліціонер виконує загин другої руки за спину.</p>	<p>Спочатку, при розучуванні та відпрацюванні прийомів, партнер не чинить опору, поступово переходячи від пасивної до активної протидії. Одночасно з цим працівник міліції, який зазнав нападу, визволяється від захвату, виконуючи швидким рухом передпліччя назовні відбиває руки нападаючого. Виконуючи захват, для попередження перекидання, падіння вперед, необхідно уникати нахилу вперед, зміщуючи центр ваги тіла на ззаду стоячу ногу. Кисть правої руки, якою виконується протидіючий захват, необхідно утримувати своєю лівою рукою.</p>
<p>Характерні помилки: після захвату ззаду шиї затриманого стискування горла здійснюється рухом руки на себе. Спосіб усунення: стискування шиї необхідно виконувати так, щоб рух руками здійснювався не до себе, а всередину шиї (тобто діяти не на горло, а на сонні артерії). Характерні помилки: захват правої стопи нападаючого здійснено при підході ззаду, занадто близько до вільної лівої ноги. Спосіб усунення: підхід і захоплення стопи нападаючого здійснювати підходячи з правого боку, а не ззаду. Характерні помилки: нема підйому вгору захопленої ноги. Спосіб усунення: захват і скручування назовні стопи правої ноги нападаючого здійснювати з одночасним підняттям вгору, протидіючи тим самим можливості обпертися вільною від захвату ногою.</p>	

Навчальна тема № 3

Зміст навчального матеріалу	Організаційно-методичні вказівки
<p>Допомога співробітнику при погрозі вогнепальною зброєю (пістолетом). В. п. стоячи, правопорушник направляє пістолет на співробітника міліції, другий працівник міліції знаходиться ззаду нападаючого:</p> <p>а) працівник міліції, який знаходиться ззаду нападаючого, повинен швидко підступити до противника і захопити його за кисть руки, яка утримує пістолет двома руками;</p> <p>б) провести прийом "важіль руки назовні " або "важіль руки всередину";</p> <p>в) відібрати зброю, провести загин руки за спину, перейти до конвоювання.</p>	<p>Спочатку, при розучуванні прийому, партнер опору не чинить. В подальшому, по мірі засвоєння техніки прийому, протидія зростає від пасивної до активної.</p> <p>Наближатись до противника необхідно швидко, по можливості безшумно, нічим не привертаючи до себе уваги. Захопивши кисть руки противника двома руками, слід міцно тримати її, контролюючи тим самим зброю. Затримання проводить співробітник міліції, якому загрожували вогнепальною зброєю.</p>
<p>Характерні помилки: захват руки виконаний за передпліччя, кисть руки, якою утримується пістолет, не контролюється.</p> <p>Спосіб усунення: захват руки з пістолетом здійснювати за кисть, міцно утримувати її, тим самим контролюючи зброю.</p> <p>Характерні помилки: дожим руки з пістолетом виконується на себе.</p> <p>Спосіб усунення: дожим руки з пістолетом здійснювати по горизонтальній осі.</p>	

Навчальна тема № 4

Зміст навчального матеріалу	Організаційно-методичні вказівки
<p>1. Допомога при спробі правопорушника нанести удар (предметом) зверху</p> <p>В. П. стоячи, обличчям один до одного група порушників намагається нанести удар ножом (предметом) зверху, другий міліціонер знаходиться ззаду (збоку) від нього:</p> <p>а) перший номер, який знаходиться ззаду повинен швидко, на замаху, захопити руку противника двома руками і провести прийом "важіль руки назовні" або "важіль руки всередину", відібрати зброю і виконати затримання загином руки за спину;</p> <p>б) другий номер проводить прийом "важіль руки через передпліччя".</p> <p>2. Допомога співробітнику при спробі противника нанести удар ножом (предметом) знизу.</p> <p>В. П. стоячи, обличчям один до одного, правопорушник намагається нанести удар ножом (предметом) знизу, другий співробітник знаходиться ззаду (збоку) від нього:</p> <p>а) першому номеру, який знаходиться ззаду збоку від нападаючого, необхідно зробити крок правою ногою вперед - вправо, захопити лівою рукою за ліктювий згин правої руки нападаючого, а правою рукою - за зап'ястя знизу;</p> <p>б) зусиллям двох рук зігнути атакуючу руку, притискуючи лікоть до свого лівого боку;</p> <p>в) перехопити лівою рукою за кисть знизу і дотискуючи її відібрати ніж. Потім, утримуючи руку противника у лікті, притиснути її до свого боку, і здійснити больову дію на кисть.</p>	<p>Спочатку, при розучуванні прийому, партнер опору не чинить. В подальшому, по мірі засвоєння техніки прийому, протидія поступово зростає. При попередженні нападу противника ударом знизу, надзвичайно велику роль відіграє швидкість виконання захвату атакуючої руки.</p> <p>Якщо зусиллям двох рук не вдалося дотиснути кисть атакуючої руки, то необхідно вдарити п'яткою ближньої до противника ноги по його стопі. При відпрацюванні прийому цей удар лише позначається.</p>
<p>Характерні помилки: захватити атакуючу руку противника не вдалося, удар ножом (предметом) не попереджено.</p> <p>Способи усунення: виконувати попереджуючий захват атакуючої руки необхідно миттєво, на початку замаху.</p> <p>Характерні помилки: захват атакуючої руки виконано за пальці.</p> <p>Способи усунення: захват необхідно виконувати хватом за зовнішню частину кисті руки.</p>	

Рекомендована література

Основні нормативні акти:

- закони:

1. Про міліцію. Закон України від 20 грудня 1990 року (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 4, ст. 20; 1992 р., № 36, ст. 526; 2000 р., № 10, ст. 79, № 27, ст. 213; 2001 р., № 10, ст. 44; 2002 р., № 26, ст. 176; 2003 р., № 29, ст. 233, № 30, ст. 247; 2004 р., № 36, ст. 434).

- підзаконні акти:

1. Положення про організацію професійної підготовки для рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ МВС України, затвердженого наказом МВС України 13 квітня 2012 року, № 318.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Ануфрієв М.І., Бутов С.Є. та ін. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників органів внутрішніх справ: Навч. посібник / Заг. ред. Я.Ю. Кондратьєва та Є.М. Моїсеєва. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2003. – 338 с.

2. Криволапчук В.О, Кримська М.С., Решко С.М, Бутов С.Є. під заг. ред. проф. Є.М. Моїсеєва та проф. О.Ф. Долженкова. Навчальний посібник для курсантів ВНЗ МВС України з навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» - К.: Київський національний університет внутрішніх справ, 2009. – 209 с.

3. Заярін Г.О., Несін О.М., Мельников Г.Б. Психофізична підготовка курсантів навчальних закладів МВС України: Навч. посіб.– Донецьк: МВС України, Донецький інституту внутрішніх справ, 2001.–240 с.

4. Круцевич Т.Ю. Теория и методика физического воспитания // К.: Олимпийская литература, - 2003. - 422 с.

5. Бутов С.Є., Решко С.М., Співак В.М. Попередження травм на заняттях з фізичної підготовки // Посібник – К.: Київський національний університет внутрішніх справ, 2009. – 48 с.

6. Запорожанов О.В., Дідковський В.А. Прийоми затримання правопорушників: Навч.-метод. посіб. – Національна академія внутрішніх справ України, 2003. – 34 с.

7. Кримінально-правовий захист і відповідальність працівників правоохоронних органів: Навч. посібник / В.І. Осадчий, В.С. Плугатир, А.В. Савченко та ін. — К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2001. – 104 с.

8. Методичні рекомендації з організації службової підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України: із серії “Професійна підготовка кадрів”, затверджені Міністром внутрішніх справ України 14.09.2011 року / Укладачі: Гіда О.Ф., Мовчан А.В., Васільєв А.С., Новохатній В.В. – К.: МВС України, 2011 – 47 с.

9. Бабенко В.Г., Попов О.В., Янко І.В. Загальна фізична підготовка (Методичні рекомендації з проведення занять), Київ, МВС України, 2002. - 22 с.

10. Бутов С.Є., Ємчук О.І., Сокурєнко В.В., Соловійов В.В., Соколов А.В. Взаємодія працівників міліції при застосуванні заходів фізичного впливу: Навч.-метод. посібник –К.: НАВСУ, 2011.- 45 с.

11. Заходи фізичного впливу: Метод. рекомендації / Укладачі: В.Г.Бабенко, О.В.Попов, І.В. Янко. — К.: РВВ МВС, 2001. — 24 с.

12. Методична розробка з рукопашного бою: Удари руками та захист від них. Комбінації захисних дій та контрударів руками / Укл. Запорожанов О.В.– К.: УАВС, 2001.– 41 с.

13. Остьянов В.Н., И.И. Гайдамак. Бокс (обучение и тренировка). Учебное пособие. – Киев. Олимпийская литература, 2001. – 240 с.